

М. Вільгушинський, канд. юрид. наук,
заступник Голови Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ,

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ СУДІВ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ПРОЦЕСІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Проаналізовано основні складові державно-владного механізму кризь призму наукового дослідження взаємодії судів з органами місцевого самоврядування в процесі кримінального провадження. Встановлено основні напрями взаємодії та перспективи удосконалення адміністративно-правового регулювання у зв'язку з набуттям чинності Кримінального процесуального кодексу України (від 13 квітня 2012 року).

Ключові слова: взаємодія, суди, органи місцевого самоврядування, правове регулювання, народні засідателі, присяжний, територіальна громада, кримінальне судочинство, мирові суди.

Проанализированы основные составляющие государственно-властного механизма сквозь призму научного исследования взаимодействия судов с органами местного самоуправления в уголовном судопроизводстве. Определены основные направления взаимодействия и перспективы усовершенствования административно-правового регулирования в связи с вступлением в действие Уголовного процессуального кодекса Украины (от 13 апреля 2012 года).

Ключевые слова: взаимодействие, суды, органы местного самоуправления, правовое регулирование, народные заседатели, присяжный, территориальная община, уголовное судопроизводство, мировые судьи.

Analyzes the main elements of state-power mechanism in the light of scientific research cooperation between courts with local authorities in criminal proceedings. Worked out basic ways of interaction and perspective directions of improvement of the administrative and legal regulation in connection with the entry into force of the Criminal Procedure Code (13 April 2012).

Keywords: interaction, the courts, local government, regulation, lay judges, jury, territorial communities, criminal justice, justice of the peace.

У своїй діяльності судові органи постійно взаємодіють з органами місцевого самоврядування, що вимагає комплексного дослідження, належного законодавчого закріплення способів та меж такої взаємодії. Ефективна взаємодія судів з органами місцевого самоврядування неможлива без її чіткого правового регулювання. Вчена О.Ф. Скакун визначає поняття "правове регулювання" як здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорону і розвиток [1, с. 488]. У зв'язку із цим в учасників взаємодії з'являється певна компетенція, що має особливі риси. Таким повноваженням притаманна стабільність, тобто їх обсяг та/або характер можуть бути змінені тільки в законодавчому порядку. Проблеми правового регулювання у цій сфері пов'язані з недостатнім підзаконним правовим регулюванням, що заважає досягненню максимальної ефективності у взаємодії судів з органами місцевого самоврядування.

Проблемні питання визначення форм та методів взаємодії судів з органами місцевого самоврядування у кримінальному судочинстві розкриті вкрай недостатньо. Окремі аспекти такої взаємодії висвітлено у наукових працях С.В. Прилуцького, В. Тертишника, М.І. Хавронюка, однак у вказаних працях не враховано динаміку значних законодавчих змін, що відбулися у цій сфері, а також новели Кримінального процесуального кодексу України.

Отже, зважаючи на викладене, метою цієї статті є визначення основних напрямів взаємодії судів з органами місцевого самоврядування в процесі кримінального провадження у зв'язку з прийняттям 13 квітня 2012 року Верховною Радою України нового КПК України, виявлення прогалин і недоліків у правовому регулюванні такої взаємодії та перспектив її удосконалення.

Відповідно до ст. 2 нового КПК України завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожен, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до ко-

жного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. Взаємодія судів з органами місцевого самоврядування, зважаючи на завдання кримінального судочинства, набуває більш комплексного характеру.

Увесь процес взаємодії судів з органами місцевого самоврядування врегульовано нормами права, крім того, йому властиві певні риси, до яких належать: 1) здійснення взаємодії на основі відповідних норм, що встановлюються державою; 2) забезпечення контролю за виконанням правових норм; 3) існування державного примусу, що забезпечує реальність такої взаємодії. Усі наведені риси характерні для взаємодії судів з органами місцевого самоврядування у кримінальному судочинстві. З прийняттям нового КПК України аспекти цієї взаємодії набувають нових форм, а існуючі форми – нових ознак та властивостей.

На думку І.Є. Туркіної, "посилення судової влади та зміцнення її незалежності в структурі системи поділу державної влади повинні розглядатися як частина комплексу заходів зі зміцнення всієї системи державного управління і передбачати, зокрема, такі політико-правові дії як: залучення громадян до відправлення судової влади, наприклад, як присяжних засідателів; внесення змін і доповнень до чинного законодавства щодо вдосконалення діяльності судової гілки влади на етапі національної інтеграції українського суспільства" [2, с. 6]. Вважаємо, що вказана частина політико – правових дій напряму безпосередньо стосується взаємодії судів з органами місцевого самоврядування та у найближчому майбутньому отримає практичне втілення, насамперед, у зв'язку із прийняттям 13 квітня 2012 року нового КПК України.

Реформування кримінального процесуального законодавства та регламентація у ньому провадження у суді присяжних значною мірою розширюють взаємодію судів та органів місцевого самоврядування у кримінальному процесі. Так, відповідно до ч. 1 пункту 26 Перехідних положень нового КПК України, Державній судовій адміністрації України (далі – ДСА України) рекомендовано протягом одного місяця з дня опублікування КПК України забезпечити звернення своїх територіальних управлінь з поданнями до відповідних місцевих рад про формування і затвердження ними списків присяж-

них відповідно до вимог Закону України "Про судоустрій і статус суддів".

Новий КПК України визначає загальний порядок формування списку присяжних відповідного місцевого суду. Відповідно до положень ст. 58-1 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" для затвердження списку присяжних територіальне управління ДСА України звертається з поданням до відповідної місцевої ради, що формує і затверджує у кількості, зазначеній у поданні, список громадян, які постійно проживають на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного суду. Таке законодавче правило надає можливість зробити важливий висновок про те, що присяжним у відповідному місцевому суді може бути тільки член територіальної громади цієї місцевості, який безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя у кримінальному судочинстві.

У разі неприйняття місцевою радою протягом двох місяців відповідного рішення з моменту отримання подання про затвердження списків присяжних, територіальне управління ДСА України звертається з поданням щодо затвердження списку присяжних до відповідної обласної ради. Така процедура унеможливує випадки тривалого невиконання місцевими радами обов'язку щодо затвердження на території відповідного місцевого суду списків присяжних, що може загрожувати виконанню завдань кримінального судочинства, та надає ДСА України можливість невідкладно, у термін, що не перевищує двох місяців від дня подання списків, звернутися з поданням щодо затвердження списку присяжних до відповідної обласної ради як представницького органу місцевого самоврядування вищого рівня.

Зазначимо, що ця процедура не є досконалою через нівелювання такого факту: у випадку затвердження списку присяжних рішенням відповідної обласної ради втрачається об'єктивний зв'язок за ланками представницьких органів місцевого самоврядування. Якщо закон пов'яже таке повноваження місцевої ради з проживанням кандидатів у конкретній місцевості та віднесенням їх до відповідної територіальної громади, то затвердження їх на рівні представницького органу місцевого самоврядування обласного рівня ставить під обґрунтований сумнів можливість місцевої ради обласного рівня провести відповідне затвердження через незнання цих осіб, стилю та способу їх життя тощо, що, безумовно, можливо дослідити на рівні районних, міських рад. Список присяжних затверджується один раз на два роки і переглядається у разі необхідності за поданням територіального управління ДСА України. Встановлення законом строку дає можливість здійснювати ротацію осіб, які є присяжними та здійснюють правосуддя в рамках відповідних судових процедур.

Відповідно до п. 26 ч. 1 ст. 3 нового КПК України присяжний є суддею [3], а у ч. 2 ст. 1 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" вказується, що судову владу реалізують професійні судді та, у визначених законом випадках, народні засідателі і присяжні шляхом здійснення правосуддя в рамках відповідних судових процедур. Також ч. 3 ст. 5 зазначеного Закону встановлює, що народ бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних. Порядок здійснення правосуддя через народних засідателів і присяжних регламентується главою 3 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та процесуальним законом [4], зокрема провадження у суді присяжних врегульовано параграфом 2 глави 30 нового КПК України. Відповідно до ч. 2 ст. 383 нового КПК України суд присяжних утворюється при місцевому загальному суді першої інстанції, а згідно з ч. 2 ст. 384 цього Кодексу, право

заявити клопотання про розгляд кримінального провадження стосовно нього судом присяжних має обвинувачений у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді довічного позбавлення волі, під час підготовчого судового засідання. Слід окремо зазначити, що запровадження суду присяжних є реальним інститутом доступу громадськості до участі у здійсненні правосуддя у кримінальному процесі, що надасть можливість повною мірою реалізувати принцип гуманізму кримінального процесу.

Участь народу у здійсненні правосуддя яскраво відображає інститут народних засідателів. Їх необхідну кількість визначає голова суду. До списку народних засідателів включаються громадяни, які постійно проживають на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного суду. Таким чином, ці особи завжди є членами територіальної громади, а отже, уповноважені на виконання обов'язків цією громадою та надають згоду бути народними засідателями. Їхній список підлягає затвердженню рішенням відповідної місцевої ради раз на чотири роки і переглядається за необхідності, але не рідше ніж раз на два роки.

Друківані засоби масової інформації відповідної місцевої ради зобов'язані опублікувати затверджений місцевою радою список народних засідателів, що реалізує принципи гласності та відкритості у процедурі визначення осіб з числа членів територіальної громади, які представлятимуть народ у визначених КПК України випадках у кримінальному судочинстві.

Положення п. 2 ч. 2 ст. 60 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" містить заборону щодо участі у кримінальному судочинстві керівників та заступників керівників органів місцевого самоврядування. Голова відповідного суду зобов'язаний увільнити від виконання обов'язків народного засідателя, присяжного керівника та заступників керівників органів місцевого самоврядування у випадку їх включення до відповідних списків. Таким чином, кримінальний процесуальний закон спеціально встановлює положення, що унеможливує випадки участі у здійсненні правосуддя народу в особі посадових органів місцевого самоврядування, що фактично належать до органів виконавчої влади через наявність у них делегованих державою повноважень.

Відповідно до абзаців 2, 4 п. а ч. 1 ст. 38 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" виконавчі органи сільських, селищних, міських рад відповідно до повноважень забезпечують сприяння діяльності органів суду, а також звертаються до суду щодо визнання незаконними актів органів виконавчої влади, інших органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, які обмежують права територіальної громади, а також повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування [5]. Органи місцевого самоврядування дієво та ефективно сприяють виконанню завдань правосуддя в процесі виконання окремих ухвал (постанов) суду. Відповідно до ч. 1 статті 23-2 чинного КПК України суд при наявності на те підстав вносить окрему ухвалу (постанову), якою звертає увагу державних органів, громадських організацій або посадових осіб на встановлені по справі факти порушення закону, причини і умови, що сприяли вчиненню злочину і вимагають вжиття відповідних заходів [6]. Виходячи з того, що окремі ухвали (постанови) суду містять питання загального характеру, які вказують на недоліки у діяльності виконавчої влади на місцях, або ж звертають увагу на неналежне виконання повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування та здійснюють превентивну функцію у протидії злочинності, вважаємо недоліком закону відсут-

ність вказівки також на органи місцевого самоврядування, що здійснюють в межах компетенції власні та делеговані повноваження в межах територіальної громади. На нашу думку відсутність такої вказівки на є помилковою, адже органи місцевого самоврядування не можуть бути віднесені до державних органів. Підтверджує такий висновок і Рішення Конституційного Суду України від 26 березня 2002 року № 6-рп/2002, у якому здійснено системне тлумачення статей 5 та 6 Конституції України. У п. 4 цього Рішення зазначено, що відповідно до конституційного положення ст. 5 у системному її зв'язку з положеннями ст. 6 Конституції, у якій ідеться про те, що державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову, органи місцевого самоврядування не є органами державної влади, а місцеве самоврядування слід розглядати як форму здійснення народом влади, яка визнається і гарантується в Україні (ст. 7 Конституції України) [7].

Відповідно до положень ч. 5 ст. 23-2 чинного КПК України окрема ухвала (постанова) суду також виноситься, коли у засудженого до позбавлення волі є неповнолітні діти, які залишилися без нагляду і потребують влаштування або встановлення над ними опіки чи піклування [6]. Виконання такої ухвали (постанови) може бути покладено судом як на органи місцевого самоврядування, так і на виконавчі органи влади. Також відповідно до ч. 7 цієї статті КПК України не пізніш як у місячний строк по окремій ухвалі (постанові) має бути вжито необхідних заходів і про результати повідомлено суд, що виніс окрему ухвалу (постанову) [6]. Це положення закону характеризує контрольні повноваження суду у відносинах, зокрема, і з органами місцевого самоврядування, адже при винесенні окремої ухвали (постанови) суд вказує суб'єктам звернення на необхідність вжиття конкретних заходів та виконання поставлених завдань у межах їх компетенції. При цьому встановлюються конкретні строки виконання окремої ухвали (постанови), що зобов'язує органи місцевого самоврядування до негайного та ефективного реагування.

Позитивно оцінюючи наявність такого контрольного механізму суду щодо ефективної та дієвої реалізації повноважень органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, зазначимо про необхідність більш детально регламентувати порядок судового контролю за виконанням окремих ухвал (постанов), винесених у порядку ст. 23-2 чинного КПК України, адже існують випадки, коли тривалість заходів, які необхідно вжити, може перевищувати час, встановлений для інформування суду про результати вжитих заходів. Крім того, окремого правового регулювання потребують дії суду у разі часткового або неповного виконання заходів, вжиття яких вимагав суд в окремій ухвалі (постанові), що сприятиме підвищенню виконавчої дисципліни суб'єктів такого звернення та надасть можливість суду в повною мірою реалізувати контрольну функцію, передбачену ст. 23-2 чинного КПК України.

Заслуговує на увагу в рамках взаємодії суду з органами місцевого самоврядування положення ст. 378 нового КПК України, зокрема, за наявності в обвинуваченого неповнолітніх дітей, які залишилися без нагляду, непрацездатних батьків, баби, діда, прабаби, прадіда, які потребують матеріальної допомоги і залишилися без нагляду, суд зобов'язаний одночасно з ухваленням вироку порушити окремою ухвалою питання перед службою в справах дітей або відповідним органом опіки та піклування, органом соціального захисту населення про необхідність влаштування цих неповнолітніх, непрацездатних або встановлення над ними опіки чи піклування.

Згідно з положеннями ч. 2 цієї статті якщо в обвинуваченого залишилося без нагляду житло чи інше майно, суд за клопотанням обвинуваченого зобов'язаний вжити через відповідні органи заходів для їх збереження. Про вжиті згідно з положеннями цієї статті заходи повідомляється обвинувачений [3]. Таким чином, суд при винесенні вироку забезпечує дотримання прав та законних інтересів визначеної категорії близьких родичів засудженого, а також може забезпечити дотримання майнових прав засудженого на час відбування покарання шляхом покладення таких додаткових обов'язків на органи місцевого самоврядування.

Окремим потенційним напрямом взаємодії судів з органами місцевого самоврядування слід виділити можливість запровадження мирової юстиції в Україні. Серед позитивних рис і переваг такого виду судочинства на противагу традиційній судовій системі в юридичній літературі називають, як правило: максимальну наближеність та доступність для людей; швидке, економічне та ефективне провадження; децентралізованість таких судів; вирішення спорів, насамперед, шляхом примирення сторін; належність організації мирових судів до компетенції територіальних громад та інших.

Слід зазначити, що мирова юстиція діяла на частині території України після проведення у Російській Імперії судової реформи 1864 року, при цьому організацію мирових судів було доручено місцевому самоврядуванню. Зокрема науковець С.В. Прилуцький на основі дослідження історичного аспекту функціонування на території, що входять до сучасної України, мирових судів зазначає, що "для правової традиції України характерним є саме те, що мирове судочинство було виявом самоврядування місцевих громад, коли на локальному рівні, перш за все шляхом мирового врегулювання, не вдаючись до публічної влади, вирішувалась більшість суспільних конфліктів" [8, с. 143].

Перспектива запровадження мирових судів в Україні звичайно ж потребує ґрунтовного дослідження щодо необхідності та доцільності існування таких судів, проте однозначним є висновок про те, що навіть у разі їх створення, взаємодія судів з органами місцевого самоврядування набуде нових форм. Приклади запровадження мирової юстиції на сьогодні є і на пострадянському просторі. Як зазначає В.О. Попелюшко "з розпадом СРСР мирова юстиція на пострадянському просторі, основу якої заклали статuti 1864 р., відроджена в Російській Федерації. Федеральним законом "Про мирових суддів в Російській Федерації" (1998 року) її визнано нижньою ланкою судів загальної юрисдикції Росії, а процесуальним законом до підсудності мирових суддів віднесено кримінальні справи про злочини, за вчинення яких максимальне покарання не перевищує трьох років позбавлення волі, за винятком кримінальних справ про злочини, прямо передбачені в КПК (ч. 1 ст. 31 КПК РФ)" [9, с. 10].

Щодо можливої форми організації мирової юстиції в Україні С.В. Прилуцький наголошує, що "право утворювати мирові суди та обирати (призначати) мирових суддів має бути виключною компетенцією територіальної громади (її органів). Мирові судді мають бути уповноваженими територіальної громади. Основною формою їхньої діяльності, на відміну від загальних судів, має бути примирення конфліктуючих сторін та досягнення компромісу шляхом укладання мирової угоди. У такий спосіб має вирішуватись одна із болючих проблем сьогодення – велика завантаженість загальних судів різного роду справами. Саме дрібні, малозначущі конфлікти, які характеризуються незначним розміром і на які вимушені відволікатися професійні судді, мають відійти до

мирових суддів. Звичайно, держава через відповідний закон, має встановити чіткі межі компетенції мирових суддів" [8, с. 143].

Водночас, вітчизняні науковці не дійшли єдиної думки щодо доцільності запровадження мирових судів. Так, М.І. Хавронюк наголошує, що Україні не варто бездумно переймати досвід інших держав, тим більше тих, які відрізняються від неї за всіма сутнісними ознаками держави та за адміністративно-територіальним устроєм, необхідно враховувати власну специфіку; по-друге, перш ніж створювати нові суспільні інститути, слід вжити всіх можливих заходів для удосконалення тих суспільних інститутів, які вже існують, – зокрема судів загальної юрисдикції. Перспективним напрямом науковець визначає можливість введення положень, що стосуються медіації та примирного правосуддя [10].

Виходячи з наведеного, вважаємо, що питання можливості запровадження мирової юстиції в Україні є перспективним напрямом як реформування судової системи, так і запровадження нових форм взаємодії судів з органами місцевого самоврядування, адже сутністю та визначальною ознакою мирових судів є те, що вони створюються в рамках територіальної громади або ж громад. Крім цього, мирові судді обираються із членів таких громад. Проте висвітлення цього питання потребує подальших ґрунтовних досліджень.

УДК 346.13

В. Татьков, канд. юрид. наук,
Голова Вищого господарського суду України

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ГОСПОДАРСЬКИМИ СУДАМИ УКРАЇНИ (У СВІТЛІ ФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ)

У статті розглядаються деякі проблеми застосування норм господарського законодавства у світлі формування судової практики. Визначено роль і значення однакової судової практики за допомогою виконання нею основних функцій. Сформульовано пропозиції, спрямовані на вдосконалення господарського законодавства, що сприятимуть забезпеченню однакового застосування судами норм господарського законодавства.

Ключові слова: господарське законодавство, судової практики, функції судової практики, формування судової практики.

В статье рассматриваются некоторые проблемы применения норм хозяйственного законодательства в свете формирования судебной практики. Определены роль и значение единообразной судебной практики посредством выполнения ею основных функций. Сформулированы предложения, направленные на совершенствование хозяйственного законодательства, которые будут способствовать обеспечению одинакового применения судами норм хозяйственного законодательства.

Ключевые слова: хозяйственное законодательство, судебная практика, функции судебной практики, формирование судебной практики.

The article discusses some of the problems the application of commercial legislation in the light of the formation of judicial practice. The role and importance of a uniform judicial practice through the implementation of its core functions. The proposals to improve commercial legislation, which will help to ensure the equal application of the rules of the economic courts of law.

Key words: commercial legislation, judicial practice, the functions of judicial practice, the formation of judicial practice.

У своїй повсякденній діяльності, стосується вона розгляду господарських справ, узагальнення практики застосування законодавства, підготовки роз'яснень, оглядових чи інформаційних листів, господарські суди України постійно стикаються з питаннями застосування норм господарського законодавства.

Без сумніву, значна за кількістю розглянутих справ і різноманітна за предметами дослідження та аналізу судової практики застосування нормативно-правових актів у сфері господарювання не лише дає певні підстави для оцінки відповідності господарського законодавства складним відносинам, що існують у сфері організації і здійснення господарської діяльності, але і дозволяє виявити певні недоліки і прогалини у правовому регулюванні господарських відносин та намітити шляхи їх усунення і заповнення.

Проблеми удосконалення (модернізації) сучасного господарського законодавства були предметом досліджень у працях відомих українських вчених О.А. Белянечевич, А.Г. Бобкової, О.М. Вінник, Г.Л. Знаменського, В.К. Мамотова, О.П. Подцерковного, В.С. Щербини та ін., проте ніхто з них не досліджував ці проблеми з погляду практики застосування нормативно-правових актів господарського законодавства господарськими судами України.

1. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : Підручник / О.Ф. Скакун. – Пер. з рос. – Харків: Консул. – 2008. – 655 с. 2. Туркіна І.Є. Призначення інститутів судової влади в механізмі держави / І.Є. Туркіна // Теорія та практика державного управління. – Вип. 2 (33). – С. 1 – 7. 3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B4-17> 4. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 07 липня 2010 року № 2453 – VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 40–41, 43, 44 – 45. – ст. 529. 5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon1.rada.gov.ua 6. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28 грудня 1960 року // Відомості Верховної Ради України. – 1961. – № 2. – ст. 15. 7. Рішення Конституційного Суду України від 26 березня 2002 року № 6 – рп/2002 // Вісник Конституційного Суду України. – 2002. – № 2. – С. 18 – 22. 8. Прилуцький С.В. Перспективи впровадження мирового суду в умовах реформування судочинства України / С.В. Прилуцький. – Тези міжнародної наукової конференції "Проблеми реформування судочинства в Україні" // Вісник Академії адвокатури України. – № 2 (18). – 2010. – С. 141–144. 9. Попелюшко В.О. Мирові суди: міжнародний та вітчизняний досвід / О.В. Попелюшко // Часопис Національного університету "Острозька академія". – Серія "Право". – 2011. – №1(3). – С. 1 – 12. 10. Хавронюк М.І. Чи потрібні в Україні мирові суди? / М.І. Хавронюк, С.Ф. Мироненко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/605949BF98DAD31FC22575C8004FD3FE?OpenDocument&CollapseView&RestrictToCategory=605949BF98DAD31FC22575C8004FD3FE&Count=500&>

Надійшло до редколегії 03.04.12

Певною мірою цю прогалину заповнила монографія В.М. Ковалю "Проблеми застосування норм матеріального права в господарському судочинстві" [1], проте проведене автором дослідження не стосувалося безпосереднього зв'язку застосування судами господарського законодавства з проблемами формування судової практики в господарському судочинстві. Крім того, низка теоретичних висновків та положень, сформульованих автором монографії, можуть бути предметом наукових дискусій.

Між тим, як вірно зазначає Г.Л. Знаменський, одна з найактуальніших задач науки господарського права, як

